

Keyvanbey

– Ahmet AYZ · 05 Eylül 2022

KEYVANBEY

Ahmet AYZ

Gaziantep Güneş Gazetesi 6/9/2022

Adına Gazi Şehrimizin bir çok yerlerinde rastladığım, Keyvanbeyi merak ettim ve araştırdım. Çok da araştırmalarıma rağmen, bana göre yeterli bilgilere ulaşamadım. Ancak çok değerli dostum Mehmet Alisinanoğlu'nun çok ciddi bir araştırmasına rastladım. Bu araştırma yazısını sizler ile paylaşıyorum.

Gaziantep'te Keyvanbey isminde bir hamam vardır. Keyvanbey hamamınının 1582'den önce yapıldığı söylenir. "Keyvan Bey Hamamı'nın soğukluk kısmınının cümle kapısı üzerindeki bir kitabe levhası boşluğu, eserin eskiden bir kitabesinin mevcut olduğuna işaret etmekte ise de bugün bu kitabeden eser yoktur." Keyvanbey adına ilk kez (1061, 1082) Antep'i ziyaret eden Evliya çelebinin seyahatnamesinde rastlamaktayız.

Evliya Çelebi seyahatnamesinde Gaziantep hamamları hakkında şu bilgiyi veriyor:

" Paşa hamamı abı havası ve binası lâtif ve bisatı as balileri pâk beyaz dellaki dilberanlı hamamı ruşinadır. Ve Sultan hamamı, Naip oğlu hamamı dibindedir. Ve Tabak hamamı ve Pazarcık hamamı ve Şeyh Hamamı ve nerdiban ile inilir. Çukur hamam ve Hengâme hamamı, Pazar Hamamı ve Mücelle Hamamı ve KEYVANBEY hamamı, Pivale Paşa Hamamı ve kurbunde Tüffahiye Hamamı ve Beşbaş Hamamı ve Kal'e Hamamı gah işler gah muattaldır. Üç yüzü mütecaviz sarayı haslar hamamı vardır. " derken Keyvanbey 'den de bahseder.

Ayrıca 1582 tarihli bir mescit vakfiyesinde de Keyvan Bey adı geçmektedir.

Keyvan bey kimdir?Bir rivayete göre Anadolu'da ortaya çıkan beyliklerin birbirleriyle mücadelelerinin olduğu, hükümdarlık için kendi aralarında da çatışmaların yaşandığı dönemde Antep'e gelip yerleşmiş, dürüstlüğü, çalışkanlığı ile toplum içinde yer bulmuş, itibar kazanmış, makam ve mevki edinmiş; Hamam, cami ve sair eserler yapılmasına vesile olan birdir.

Abdülbaki Gölpınarlı; "Melametiler Melamiler "adlı eserinde Keyvan Bey için; Moğol istilasından kaçıp Antep'e gelmiş, o dönemde Antep'te Melami kutuplarından (Idris muhtefi-Hacali Bey) in vefatı üzerine yerine halifesi (Hacı Keyvan Bey kabai) geçmiştir"diyor. "Şahvali-Hacı Keyvanbey 'in Melamiliğe bağlanış tarihi olan 997'dir. Bu zat Melamilikte (gavs ve vahidi zaman) tanınmış ve o suretle kendisinden feyiz almıştır. Bu zatın asıl adı KEYVAN'dır. Fakat sonra Melamiler bu adı atarak yerine (BAYRAM) kelimesini koymuşlar ve öyle de yaşatmışlardır."

Yine bir rivayete göre ise;"Hacı Keyvan Bey, daha devlet hizmetinde iken, bir vazife ile Gaziantep'e gelmiş ve burada bir müddet kalmıştır. Resmi hizmette aldığı maaştan biriktirerek, belki halkın da

yardımını sağlayarak, memlekete hizmet emeliyle bir hamam yaptırmış ve bu hayır binasına kendi adının verilmesine sebep olmuştur. Ancak yine burada karşılaştığı Halvai Baba Şeyh Yakub'a icabet ederek Melami tarikatına intisap etmiştir." Bu tarikata girişinde, efendisi olan İbrahim Çavuşun, daha önce onun hal ve hareketinden de mülhem olmuş gibidir. Fakat Gaziantep'e gelişinde, Şah Velinin manevi irşadı da olmuş olabilir. Fakat Bayrami Melamileri, onun taşıdığı "Keyvan" adını ona yakıştırmamışlar ve "Bayram"adını vermişlerdir. Zira (Keyvan) tabiri, eski Süryanilerde seyyarelerden şimdiki Zuhul'un karşılığı olan (Kaven) den Farsçaya çevrilmiş bir sözdür ve eski felekiyata göre, feleğin "şer ve fesad kaynağı harpçi, kan dökücü" bir sembolüdür. Halbuki Keyvanbey, cetlerinin tarikatına girdikten sonra, kazandığı derin ve yüksek irfan kudretiyle, Melamiler tarafından hoş görülmemiş ve hal ve tabiat bakımından pek benzediği Hacı bayram Veliyle kıyaslanarak "Bayram"adı verilmiştir. Hacı Keyvan-bayrak kabai, (1037) tarihinde vefat etmiştir" (GKD. Haziran 1965 Cilt 8 S 137)

Bir rivayete göre de Hacı Keyvan Gürcüler tarafından esir edilir. Bir müddet Gürcüler arasında kaldıktan sonra da asker olan Melami mensuplarından olan İbrahim Çavuş tarafından satın alınır ve azat edilir. Daha sonra da Melami tarikatında ilerleyerek kutupluk ve gavslik makamına erişir. Ona kabai denmesinin nedeni ise "elbiseçilik" yapmakta olmasından dolayıdır. (GKD Haziran 1945 Cilt 8 S. 1288)

1899 tarihli bir Şer'i Mahkeme kaydından Keyvanbey vakfına ait hamamın ve diğer binaların tamir edildiği, (Güzelbey, Cilt 153, 1966, s. 77). 18. yüzyıl ortalarında Keyvanbey Hamamı'nda, pazar günleri yalnızca gayrimüslim kadınların yıkanabildiği, diğer günlerde ise Müslüman kadınlarla Müslüman olmayan kadınların birlikte yıkandıklarını öğrenmekteyiz (Güzelbey-Yetkin, 1970, Cilt 81, s. 55). Keyvanbey hamamı bugün hamam olarak hizmet vermemektedir. Bakıma muhtaç, restore edilerek tarihte haşmetli günlerine döneceği günleri beklemektedir.